

Kdo se postará o pečovatelské služby?

Pečovatelská služba je jedním ze základních předpokladů, aby senioři a lidé závislí na pomoci mohli zůstat ve svém přirozeném domácím prostředí. Poptávka však v ČR ročně výrazně překračuje dostupné kapacity, chybějí stovky tisíc potřebných hodin pomoci. Na vině jsou finance i nedostatek personálu.

Text: Radek Musílek

Foto: Jan Šilpoch

Průzkum Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, největší profesní organizace sdružující poskytovatele sociálních služeb, do něhož se zapojilo 860 měst a 373 poskytovatelů, ukázal, že až 28 % z nich uvádí nutnost navýšit stávající kapacity pečovatelských služeb. Ročně tak chybí přes 400 tisíc hodin péče. Nejčastěji zmiňovaným důvodem tohoto neutěšeného stavu je nepřiznání státních dotací (42 %).

Kromě pomoci seniorům a lidem s postižením je role pečovatelské služby klíčová i v pomoci neformálně pečujícím, tedy většinou členům rodiny, které může v případě potřeby zastoupit nebo jim alespoň ulehčit. V řadě menších obcí, jež se převážně do průzkumu zapojily, však tato služba chybí.

Není přitom určitě zcela nezbytné ani reálné, aby každá obec provozovala vlastní pečovatelskou službu. Je však zapotřebí, aby se všechny dostaly do sítě terénních služeb poskytovatelů ve svém okolí. To je v současnosti problém, který vzrůstá se vzdáleností od větších sídel v odlehlých regionech. V důsledku nedostatečných kapacit poskytovatelé nemohou pokrýt nejvzdálenější obce, když samotné dojíždění zabere až trojnásobek času věnovaného samotnému klientovi.

Máte rodinu... nebo alespoň starostu!

Situaci dobře ilustruje líčení Jany Jelínkové, která pracuje 17 let jako pečovatelka ve středočeských Mnichovicích. Nejedná se přitom o zapadlou podhorskou vesničku, ale o město s necelými čtyřmi tisíci obyvateli v okrese Praha-východ: „Denně naježdím v průměru 100 kilometrů, starám se o 47 klientů v Mnichovicích a několika okolních obcích. Rozhodně by to chtělo, aby nás bylo víc. Zájem o službu by byl, ale on to nikdo nechce dělat. Proto často nelze nabírat nové klienty. Těm stávajícím pomáhám obstarat hygienu, jídlo a nákupy, někdy je také vozím třeba k lékaři. Zkrátka co je potřeba. Na vesnicích to často zajišťuje rodina či sousedé, ale někdy to prostě nestačí. Doufám tedy, že mi brzy přijde očekávaná posila.“

Jedním z míst, kam paní Jelínková dojíždí za sedmi lidmi, jsou Senohraby s 1230 obyvateli. Zdejší starostka Jana Svašková patří mezi ty, kteří jsou se situací vcelku spokojeni. „Nemyslím si, že by musela mít každá obec vlastní pečovatelskou službu, my na to rozhodně nemáme kapacitu. Řekla bych, že v posledních letech se stává dostupnější. Někteří lidé dostávají službu z Mnichovic, jiní to řeší přes obec s rozšířenou působností Říčany. Další občané si domluvili služby individuálně přes různé poskytovatele z řad neziskových organizací, to jde zcela mimo úřad. Troufám si říci, že u nás je poptávka pokryta, nikdo se neozývá, že by strádal nedostatkem péče.“

Ne všude však mohou situaci pochválit, jak dokládají slova Jany Přecechtělové, výkonné ředitelky Sdružení místních samospráv: *„Epidemie nám nepotvrdila, že terénních sociálních pracovníků by bylo málo, ale že na území jednoduše nejsou. Nařízením vlády se tak v minulém roce stal každý starosta sociálním pracovníkem, který má povinnost postarat se o své seniory v obci. A tak ke všem povinnostem starosty či starostky malé obce ještě jezdíme pro nákupy, do lékárny pro léky nebo s dopisem na poštu. Jako starostka obce, která má méně než stovku obyvatel, jsem na péči o své občany zvyklá a nevdá mi to, ale je třeba si uvědomit, že toto děláme zdarma, nad rámec svých povinností a nejsme pro tuto práci vyškoleni. Stát nemůže hřešit na to, že má na území schopné a obětavé lidi, nedostatek terénních pracovníků je třeba urgentně řešit. Legislativně, finančně i personálně.“*

To, že se v menších obcích často spoléhá na podporu rodiny a sousedů, potvrzuje také starosta Jan Pelikán ze středočeské Vyžlovky: „Ve větších městech není mezi lidmi taková solidarita. U nás se občané mezi sebou znají, a tak když nastane situace, že někdo potřebuje péči, dokážeme to individuálně řešit. Z

našich přibližně sedmi set obyvatel jen několik nemá rodinu, která by se mohla postarat, a tak jsme během covidu například vozili nákupy.“

System se musí zlepšit

Jiří Horecký, prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, která provedla průzkum ve spolupráci se Svazem měst a obcí ČR a Sdružením místních samospráv ČR, konstatuje, že problém v oblasti sociálních služeb je dlouhodobý. „Od roku 2015 klesl počet klientů terénních služeb ze 109 na 103 tisíce, což je při trendu stárnutí populace s podivem. Důvodem je právě nedostatek služeb, takže se více lidí obrací na pobytová zařízení, což je ovšem opakem snahy o zajištění kvality života v domácím rodinném prostředí.“

Řešení vidí Jiří Horecký ve změně financování, v systematickém budování sítě sociálních služeb a podpoře měst, obcí i samotných poskytovatelů. Nepopírá, že k jistým posunům dochází. Například průměrná hrubá mzda pečovatelky vzrostla od roku 2015 z 16 tisíc na 26,5 tisíce, přičemž se počítá s dalším růstem minimálně o 3 %.

Změn a posunů je však potřeba víc, příslušná část rozpočtu by se podle Jiřího Horeckého měla navýšit zhruba o miliardu. „Peníze navíc je však potřeba vkládat postupně během dvou až tří let. Za rok tolik peněz efektivně neinvestujete. Navíc mluvíme o lidských zdrojích, které nezískáte ze dne na den. Je třeba postupně navýšit současnou kapacitu, což je snazší než budovat něco nového. To ovšem závisí na vládě – a na podzim nás čekají volby.“

O změnách bude muset asociace jednat až s novým vedením státu. „Na září připravujeme debatu s kandidáty na post ministra práce a sociálních věcí. Jakožto největší asociace sdružující poskytovatele sociálních služeb jsme pro MPSV vcelku zásadní partner k jednání. Máme za sebou tým odborníků, podáváme návrhy řešení, vytváříme prognózy. Řadu našich věcí MPSV přebírá. Věřím, že dokážeme situaci posunout k lepšímu,“ uzavírá prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR.

Zdroj: https://www.muzes.cz/pecovatelska_sluzba/